Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Телефон: HEnderson 4-0807, 4-0237
Тел. УНС: HEnderson 4-1016

РІК LXI. Ч. 122. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 4-го ЧЕРВНЯ 1953. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS No. 122. JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, JUNE 4, 1953. VOL. LXI.

ПРЕЗИДЕНТ ПЕРЕМІГ СЕНАТСЬКИХ ЛІДЕРІВ В СПРАВІ О.Н.

Вашингтон. — Президент Айзенгавер відніс вчора більшу перемогу над республіканськими лідерами в Сенаті, домігшись їхньої капітуляції в справі становища З'єдинених Держав в Об'єднаних Націях відносно комуністичного Китаю. Ці лідери були внесли до бюджетового законопроєкту окрему поправку, на підставі якої уряд З'єдинених Держав постановляв про своє виступлення з Об'єднаних Націй на випадок, коли б до тієї світової організації був прийнятий комуністичний Китай. Президент Айзенгавер та його дорадники в закордонно - політичних справах вважали, що таке застереження сильно обмежувало б свободу рухів уряду в закордонній політиці та могло б ще тільки поглибити закордонно-політичні розбіжності альянтів. У висліді переговорів сенатські республіканські лідери, які були внесли таку поправку, погодились відкликати її, а в заміну за це президент Айзенгавер погодився на просте ствердження Конґресу, що З'єдинені Держави є проти прийняття комуністичного Китаю до Об'єднаних Націй. Така заява не зв'язуватиме президентові рук, залишаючи йому кінцеве рішення на випадок, коли б червоний Китай таки був прийнятий до ОН. Сенатор Вільям Ноленд з Каліфорнії опісля дадав, що республіканські лідери крім того дістали від президента Айзенгавера „найбільш зобов'язуюче запевнення", вияснюючи, що уряд З'єдинених Держав „не тільки сам виступає проти прийняття червоного Китаю до ОН, але й візьме активну участь в проводі проти його прийняття". Сенатор Ноленд в дальшому вияснив, що це зобов'язання президента Айзенгавера й уряду виступати активно проти прийняття червоного Китаю до ОН зобов'язуватиме так довго, аж доки обставини до тої міри не зміняться, що на зміну американського становища в тій справі погоджувався б Конґрес і публічна опінія. В пресових коментарях вияснюється, що президент не дав сенаторам жадних інших зобов'язань, як ті, що він їх вже видвигав на пресовій конференції, кажучи, що З'єдинені Держави не погодяться на прийняття чер- так довго, як довго Китай є так довго, я кдовго Китай є сателітом Совєтського Союзу. З висліду цього спору між президентом і сенатськими республіканськими лідерами дуже вдоволені демократичні представники, які в цих суперечностях на брали участи, але які виразно заступали думку президента Айзенгавера. Суперечність полагоджено на наглій конференції в Білому Домі, в якій взяли участь республіканські лідери Сенату й Палати Реепрезентантів.

СОЮЗ УКРАЇНОК АМЕРИКИ ВІДБУВ СВОЮ ДЕСЯТУ КОНВЕНЦІЮ

П-НІ ОЛЕНА ЛОТОЦЬКА ПЕРЕВИБРАНА НА ГОЛОВУ СУА

Дітройт, Міш. — В днях від 30-го травня до 1-го червня Союз Українок Америки відбув тут в приміщеннях Українського Народного Дому свою десяту з черги конвенцію, на якій п-ні Олена Лотоцька з Филаделфії була перевибрана на голову тієї центральної жіночої організації. На конвенції була приявна теж сеньйорка українського жіночого руху, голова Світової Федерації Українських Жіночих Організацій п-ні Олена Кисілевська, яку делеґатки вітали з великим ентузіязмом. В програму конвенції, в якій взяло участь 70 делеґаток, що репрезентували зорганізованих в 63 відділах коло 5,000 членів СУА, входили, крім конвенційних формальностей, доповідей, звітів і дебат над ними та вибору нової Управи, теж бенкет і академія-концерт, під час яких вітали делеґаток представники міста й стейту, включно з губернатором М. Вільямсом.

В результаті конвенції обрано теж нову Головну Управу СУА, до якої увійшли: п-ні Олена Лотоцька (Филаделфія) — голова; п-ні Стефанія Пушкар (Филаделфія), Катерина Пелешок (Ню Йорк), Стефанія Федуняк (Шікаґо) і п-ні Хомяк (Дітройт) — заступниці голови; Катерина Ярош (Филаделфія) — секретарка; Марія Бабяк (Филаделфія) — касирка; Антоніна Кульчицька (Филаделфія) — фінансова секретарка; Цецилія Ґардецька (Филаделфія) — прес. референтка; Олена Гординська (Нюарк) — реф. суспільн. опіки; п-ні Климишин (Дітройт) — виховна реф.; п-ні Онуфрак (Рачестер)— культ. осв. реф.; Марія Біляк (Филаделфія) — орг. реф.; Марія Сивуляк (Филаделфія) — госп. реф.; Анна Бойко — мист. реф. та Іванна Рожанковська (Ютика) — статут. реф. — До Контрольної Комісії обрані: Марія Марусевич (Ню Йорк), Петрунеля Пецюх (Честер, Па.,) і Павлина Паномаренко (Филаделфія). В рямках конвенції відбулась окрема сесія Молодечої Жіночої Ліґи, на голову якої обрано Ольгу Шустакевич, а Іванна Драґінда була обрана на організаційну референтку. Конвенцією проводила Президія, в складі: — п-ні Олена Гординська — голова, п-ні Марія Демидчук і п-ні Олійник — секретарки. Від імени конвенційного Комітету вітала приявних п-ні Прокопович.

В ЛОНДОНІ ВІДБУЛАСЯ ВРОЧИСТА КОРОНАЦІЯ ЄЛИСАВЕТИ II.

КОРОНАЦІЯ СВОЄЮ ВИСТАВНІСТЮ И СЕНЗАЦІЙНІСТЮ ПЕРЕЙШЛА ВСІ ДОТЕПЕРІШНІ; МІЛЬЙОНИ ЛЮДЕЙ ПРИГЛЯДАЛИСЬ КОРОНАЦІЙНІЙ ПРОЦЕСІЇ, НЕ З: АЖАЮЧИ НА ДОЩ. КОРОЛЕВА ГОВОРИТЬ ПРО СВОЮ СЛУЖБУ НАРОДОВІ.

Лондон. — У вівторок, 2-го червня, столиця Англії була видовищем коронації 27-літньої королеви Єлисавети II, а коронаційні врочистості своєю виставністю та увагою для них в цілому світі перейшли всі дотеперішні того роду обряди. Коронація відбулася у Вестмінстерському абатстві й її довершив голова англіканської церкви, кентерберійський архиєпископ Джеофрі Френсіс Фішер, помазуючи королеву посвяченим олієм та закладаючи їй на голову корону св. Едварда. Зібрані в абатстві коло 8,000 членів королівської родини, княгинь і князів та представників пануючих династій, як теж представників урядів країн британської спільноти народів і офіціяльних делеґацій майже з усіх країн світу приглядалися церемонії, а коронаційні процесії з Букінґгемського палацу до Вестмінстерського абатства й назад вулицями Лондону приглядалось коло 2,000,000 осіб, багато з яких заняли кращі місця вже на довго перед коронацією й в цьому відношенні нічого не змінив зливний дощ під час коронації. Сам акт коронації в старовинному обряді довершено точно о год. 12:30 вполудне, а могутній спів гимну „Боже, бережи Королеву" та гарматні сальви з Лондонської вежі сповістили всю столицю про відбуту коронацію. Радіовисильні й телевізійні станції блискавкою рознесли цю вістку по всьому світі. Уряд З'єдинених Держав Америки репрезентував на коронації генерал Армії Джордж С. Маршал.

ПЕРШИЙ ПОКЛІН НОВОКОРОНОВАНІЙ КОРОЛЕВІЙ ЄЛИСАВЕТІ. Негайно після довершення коронаційного обряду у Вестмінстерському абатстві, королевій Єлисаветі склали перший поклін, клякаючи перед нею, кентерберійський та два інші єпископи, які довершили коронацію. Довкола королеви, що сидить на коронаційному стільці, — стоять пери й лорди.

Велика коронаційна процесія з Букінґгемського палацу до Вестмінстерського абатства почалася зараз після 9-ої години ранку. Довжина вулиць, якими проходила процесія, виносила 5 миль. Королева й її чоловік герцоґ Единбурґу їхали в позолоченій та вибитій самоцвітами кареті, збудованій в 1762 році коштом 8,000 фунтів (22,400 долярів). О год. 11-тій абатство почало заповнюватись коронаційними учасниками, що своїми одягами й своєю поведінкою нагадували часи, про які говориться в казках про королів і лицарів. В абатстві члени королівської родини: королева-мати, сестра королеви принцеса Маргарита, син королеви принц Карло та інші зайняли місця на бальконі над престолом, на якому відбувалася коронаційна врочистість. Точно о год. 11-тій приїхала до абатства Єлисавета зі своїм чоловіком, одягненим в уніформу адмірала фльоти. Першим увійшов до абатства чоловік королеви, а за ним увійшла Єлисавета та її почот. Першою коронаційною функцією архиєпископа кентерберійського було повести королеву в чотири вуглі абатства та проголошувати фразу про визнання королеви, на яку приявні відповідали врочистим окликом „Боже, бережи Королеву". За кожним разом грали сурми й королева легко схилювала голову на знак вдячности за визнання. Опісля королева, йдучи за архиєпископом вернулася до трону, біля якого склала традиційну присягу, що вона володітиме Об'єднаним Королівством Великої Британії і Північної Ірляндії, Канади, Австралії, Нової Зеляндії, Південно-Африканської Унії, Пакістану, Цейльону та всіх своїх територій і посілостей згідно з їхніми законами й звичаями. Вона теж присягала зберігати в Об'єднаному Королівстві „протестантську реформовану релігію, встановлену законом". Опісля архиєпископ передав королевій біблію та продовжував обряд. З королеви знято вибиту самоцвітами тіяру та верхній одяг і всі інші відзнаки та прикраси, залишаючи її тільки в звичайній білій сукні. Королева приклякнула перед вівтарем і опісля перейшла та сіла на коронаційний дерев'яний стілець, збудований в 1300 році коштом 5 фунтів (14 долярів). Там архиєпископ помазав її посвяченим олієм, передав їй виложений самоцвітами королівський меч, скіпетр і жезл та вкінці вложив на голову корону, під звуки сурм і гимну „Боже, бережи Королеву". Обряд коронації був довершений.

Після того знову оформилась процесія з абатства назад до Букінґгемського палацу та низка інших коронаційних церемоній. Коронація Єлисавети II. була першою подією дня не тільки для англійців та британської спільноти народів, які цю подію глибоко переживають, добачуючи в ній велику символіку, але й для всього світу, для якого власне англійський коронаційних обряд є у великій мірі найсильнішою ниткою зв'язку з давніми часами, так відмінними від сьогоднішніх.

Єлисавета прирікає службу своїм народам

Лондон. — Новокоронована королева Великобританії Єлисавета II, в своїй коронаційній промові прирекла „щиру службу" своїм народам, як і ці народи через своїх представників прирекли служити їй. Перейшовши скомплікований, традиційний обряд коронації, королева Єлисавета в своїй коронаційній промові закликала в дальшому народи британської імперії, щоб вони радше дивились в майбутнє, ніж у минуле. „Я маю за собою не тільки блискучу традицію й аннали більше ніж тисячі років, але й живу силу та маєстат Коммонвелту й Імперії старої й нової суспільности, країв і рас різних в історії, але всіх з Божої волі об'єднаних в дусі й меті. Тому я переконана, що ця моя коронація є не тільки символом влади й блиску, що минули, але виявом наших надій на майбутнє та на всі ті роки, в яких мені з Божої ласки й милосердя буде дано володіти та служити вам, як ваша королева" — говорила Єлисавета в своїй промові.

Світ приглядався коронації Єлисавети II.

Ввесь світ з великим зацікавленням слідкував за коронаційними врочистостями в Лондоні, в чому йому допомогло чудо нашого століття — телевізія. Велике заінтересування коронацією виявляли головно американські країни, зокрема З'єдинені Держави. Всі газети вже кілька днів наперед заповідали, що вони подаватимуть найточніші писані та ілюстровані звідомлення з перебігу коронації, що й зробили, описуючи всі подробиці. Крім телевізійних передач цілого коронаційного обряду, окремі експресові літаки перевозили з Лондону до Америки оригінальні світлини й фільми з коронації, ще тоді, як вона відбувалася. Біля телевізійного приймача в Парижі сидів теж і абдикований колишній король Англії, дядько теперішньої королеви, герцоґ Віндсору з його дружиною. Американське зацікавлення коронацією виявляється й тим, що пошта в місті Елизабет, Н. Дж., біля Ню Йорку дістала багато листів з проханням, щоб їх вислати власне в день коронації. Філятелісти хотіли мати на конвертах назву англійської королеви та дату її коронації. Відповідні врочистості з приводу коронації відбулися в англійських амбасадах в поодиноких країнах. На коронаційному бенкеті в англійській амбасаді в Москві був приявний м. ін. совєтський міністер закордонних справ Молотов та багато інших совєтських достойників.

Палата Репрезентантів за тим, щоб Аляска дістала права стейту

Вашингтон. — Комісія внутрішніх справ і островів більшістю 19 голосів до 4 ухвалила резолюцію, щоб Алясці надати права нового стейту ЗДА. Але спікер Палати Репрезентантів Джозеф Мартін заявив, що на порядку нарад так багато різних справ, що справа Аляски не зможе бути вирішена на цій сесії Конґресу, і її треба буде відложити аж до найближчого 1954 року. Але республіканська більшість заявилася за тим, що вона радше погодиться на те, щоб справу Аляски вирішувати на найближчій парляментарній сесії, ніж зовсім відкинути справу надання прав стейту цій території.

Розенберґи не признаються до вини. Вони мають згинути 18 червня

Ню Йорк, Н. И. — Федеральний директор в'язниць Джан В. Беннет відвідав подружжя Розенберґів у тюрмі в Сінґ Сінґ та питався їх, що вони могли б сказати про совєтську шпигунську сітку, яка діяла в ЗДА під час останньої війни. Розенберги заявили таке: „Ми обидвоє не винні, і тому не можемо нічого сказати про шпигунів". Так вони написали в телеграмі, якою повідомляли про ці відвідини в тюрмі свого адвоката Блока. Одночасно повідомляють, що Апеляційний Суд ЗДА однодушно відкинув просьбу Розенберґів, щоб стримати виконання смертної кари над засудженими та щоб їхню смертну кару замінити на 20 річне ув'язнення. Маршал ЗДА Вільям А. Карол повідомив, що він, після конференції з Ворденом Вілфредом Л. Дено у в'язниці Сінґ Сінґ, визначив дату смерти подружжя Розенберґів на 11 годину вечора 18 червня.

„Рада Льояльности" для громадян ЗДА — працівників О.Н.

Вашингтон. — Президент Айзенгавер зарядив створити окрему Раду Льояльности, що займалася б перевіркою та розслідом у справах громадян ЗДА, які працюють при Об'єднаних Націях та при інших міжнародніх організаціях. Склад нової Ради буде призначений Комісією цивільної служби і туди увійдуть три члени з персоналу. комісії. Отож Рада буде співпрацювати з комісією.

ДАЛЬШІ ЗАХОДИ ДЛЯ ОБ'ЄДНАННЯ АФП І КІО

Вашингтон. — Провідники найбільших робітничих юній Американської Федерації Праці (Джордж Міни) та Конґресу Індустріяльних Організацій (Волтер Рутер) повідомили, що заключили договір, який не дозволяє членам цих двох союзів перетягати їхніх членів з однієї організації до другої. Цей договір уважають за перший крок до об'єднання двох найбільших робітничих союзів. Цей договір має ввійти в життя з днем 1 січня 1954 року, але перед тим він мусить бути схвалений не тільки головною управою обох союзів та конвенцією цих союзів, але також кожною юнією, яка належить до А. Ф. П. або до К. І. О. Всякі непорозуміння, які виникли б з приводу цього порозуміння, вирішуватиме третейський суд, що складатиметься з безсторонніх членів. Рішення цього суду буде остаточне. Досі перетягування членів з однієї юнії до іншої коштувало організаторів робітників багато енерґії, яка тепер буде вкладовуватися на притягування до юній тих робітників, які досі не належать ще до юній. Цей договір не забороняє, щоб окремі робітничі юнії, які тепер належать до А. Ф. П. або К. І. О., зливалися разом, та творили більші робітничі організації, які об'єднували б робітників цих самих або споріднених фахів.

УКРАЇНЦІ ВИДВИГАЮТЬ СПРАВУ РОЗПОДІЛУ ФОНДІВ З П.Е.П.

ІНТЕРЕСНА ВИМІНА ЛИСТІВ МІЖ ПРОФ. ДОБРЯНСЬКИМ І СЕНАТОРОМ ГЕНДРИКСОНОМ

Вашинґтон. — Серед американсько-українського загалу існують від деякого часу припущення й побоювання, що російські кола в Америці, використовуючи загальну американську непоінформованість щодо національного складу й походження втікачів з-поза залізної заслони та всілякими неточними даними намагаються з більшим або меншим успіхом одержати від урядових аґенцій фонди, які згідно з фактичним станом прислуговували б іншим національним групам. У зв'язку з тими вістками й припущеннями голова УККомітету проф. Лев. Добрянський звернувся свого часу до сенатора Роберта Гендриксона з Ню Джерзі, члена сенатського підкомітету для втікачів, окремим листом, — прохаючи вияснень та інформацій на такі запити:

1. Скільки грошей одержала Толстоївська Фундація з Президентської Програми для Втікачів (Президентс Ескейпі Проґрем — ПЕП)?

2. Скільки грошей одержав з тієї програми Злучений Український Американський Допомоговий Комітет?

3. Скільки грошей признано з тієї програми індівідуально для Краєвої Католицької Доброчинної Конференції, Світової Ради Церков, Краєвої Лютеранської Ради, Злученого Литовського Допомо-

(Закінчення на стор. 4)

Коллінс добачає небезпеку в зменшенні армії

Вашинґтон. — Ген. Лотон Коллінс, який вкоротці залишить пост шефа штабу армії, виступив перед сенатською комісією асиґнувань, заявляючи, що передбачене урядом Айзенгавера зменшення складу наземних збройних сил може виявитися небезпечним. Це однаково торкається збройних сил, що перебувають закордоном, як і крайових. Доказів на потвердження своєї гадки, Л. Коллінс не навів, з огляду на прилюдність його свідчення перед підкомісією. Зокрема Коллінс підкреслив, що армія не осягне необхідного для боєвого поготівля рівня до середини 1954 року. Виступ ген. Коллінса був попереджений свідченням секретаря армії, Роберта Стівенса, який заявив перед підкомісією, що передбачене обниження видатків на армію сягатиме 1,000,000,000 від суми, що її намітив уряд президента Трумана. Це б потягнуло за собою зменшення людського складу армії на 117,000 осіб, в порівнянні з станом передбаченим за часів Трумана. Якщо б війна в Кореї припинилася, тоді можна б було ще зменшити армію на додаткових 50,000 осіб. Передбачені зменшення в числовому складі армії ніяк не вплинуть на її боєздатність, — ствердив секретар армії. У дальших свідченнях, Р. Стівенс говорив про дотеперішні видатки під час трьох років війни в Кореї та про підстави обрахунку уряду Трумана видатків для армії на 12,100,000,000 долярів. Він виявив задовільний стан запасів зброї на фронті та в Европі. Бюджет не передбачує видатків озброєння армії в найновіші боєві середники, які могли б охоронити країну від наявної загрози. Це ствердження пов'язане з побажанням ген. Коллінса доставити армії 280-міліметрові атомові гармати. Гармати ті догідні в вжитку й можуть перекочуватись через мости та перевозитись літаками. Наступником ген. Коллінса на становищі шефа штабу армії буде ген. Ріджвей, теперішній командант збройних сил НАТО.

Збільшення закордонної допомоги в 1954 році

Вашинґтон. — Заяви представників скарбу і Аґенції Взаємної Безпеки стверджують побільшення видатків на закордонну допомогу у бюджетовому році, який починається наступного місяця. Теперішня допомога сягає — 6,000,000,000 долярів і, згідно з обрахунками секретаря скарбу Дж. Гомфрі, зросте наступного року до 6,500,000,000 долярів. Справа допомоги розглядалась на закритому засіданні комісії закордонних справ Палати Репрезентантів, коли, після повороту з поїздки на близький і південний Схід та в південну Азію, там виступали державний секретар Дж. Доллес та директор Взаємної Безпеки, Г. Стассен.

Бонн повідомляє про зріст торгівлі зі Сходом

Бонн, Німеччина. — Статистичне бюро Західної Німеччини повідомляє, що німецька торгівля з комуністичними країнами дуже зросла в останніх місяцях. Найбільший зріст настав у торгівлі з комуністичним Китаєм. В березні цього року німецький вивіз до комуністичних держав виносив 22,400,000 марок ($5,333,000), а вже в квітні цей вивіз осягнув суму 35,400,000 марок. Привіз в березні виносив 24,100,000 марок, а в квітні Німеччина привезла з комуністичних країн товарів на суму 33,400,000 м. До комуністичного Китаю експорт в березні виносив 6,600,000 марок, а в квітні — 18,600,000 м. Імпорт в березні з Китаю — 9,000,000 м., а в квітні — 15,600,000 м. Подібно зріє імпорт із Совєтів: в березні він виносив тільки 300,000 марок, а в квітні 2,600,000 м. Совєти пропонують ще більший зріст торгівлі з Західною Німеччиною. Від комуністів Німеччина купує: зерно, пашу для худоби та дерево. Одночасно секретар стану в міністерстві закордонних справ Східної Німеччини Віллі Ґютенравх нарікає на те, що східно німецький уряд не здійснив контрактів, заключених із західними державами, й тим підорвав довір'я до німецьких східних промисловців.

ЗДА боятьcя, що в Італії переможуть монархісти

Вашинґтон. — В Італії мають відбутися в найближчі неділю і понеділок вибори до обох парляментарних палат. Політичні американські обсерватори побоюються, щоб в цих виборах не здобули поважне число мандатів праві монархістичні партії, які унеможливили б працю італійського пабляменту, в якому тепер мають більшість чотири партії урядової коаліції прем'єра де Ґаспері. Політики не передбачають зросту комуністів ані новофашистів, але монархістичний вплив зростає тепер в Італії.

МОЖЛИВІСТЬ ВІДЛОЖЕННЯ КОНФЕРЕНЦІЇ НА БЕРМУДАХ НА КІНЕЦЬ ЧЕРВНЯ

Париж. — Французьке міністерство закордонних справ повідомило про можливість відложення заповідженої на половину червня конференції президента З'єдинених Держав і прем'єрів Великобританії й Франції, що має відбутися на пропозицію президента Айзенгавера на Бермудах, на кінець червня ц. р. Переложення цієї конференції на один або два тижні мав запропонувати прем'єр Черчил французькому амбасадорові в Лондоні. У Вашинґтоні повідомлено з Білого Дому, що ані американський, ані британський уряд не встановили ще точної дати зустрічі на Бермудах. Вияснення ці дав пресовий секретар президента Айзенгавера Джеймс С. Ґаґерті, коментуючи вістку з Парижа. При цій нагоді він звернув увагу, що досі неполагоджена ще криза французького уряду може вплинути на остаточне визначення дати конференції.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На пів року	2.75	Three months	2.75
В Джерзі Ситі і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	6.50	Six months	6.50
На три місяці	3.50	Three months	3.50

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобв'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3. N. J.

СИЛА ТРАДИЦІЇ

Єлисавета II. вже довгий час — згідно з неписаною британською конституцією — „панує", хоч „не править". Проте її коронація, яка не є політично-державним, а головно релігійним актом, стала останніми днями найактуальнішою світовою подією. До дивовижів цеї події, а про них ми вже згадували давніше, належить ще й те, що сама коронація відбувається в обряді Англіканської Церкви, яка є меншиною в Британськім Камонвелт-і, що нараховує 200 мільйонів індусів, 100 мільйонів магометан, 20 мільйонів католиків та багато мільйонів інших вір та обрядів. Але якраз те, що цей релігійний акт коронації може об'єднати аж 600-мільйонову масу різних народів та вір, є виразним виявом великої сили англійського народу та великого їх політичного змислу.

Велика Британія переживає тепер важку кризу в різних частинах своєї давньої імперії, а теперішнього Комонвелт-у. Вона вже не перша на фінансово-торговельному міжнародному ринку, ні навіть не перша на морі, як було це довгими століттями. Але усьому в світі приходить кінець. Важливе тут те, що Англія не піддається і шукає постійно нових засобів, які допомогли б їй вдержуватись далі при кермі світом. Вона теж знає, як шукати щораз нової сили в своїм минулім, у своїй традиції.

Коронація, від якої віє тисячлітньою старовиною і блеском великих днів великої нації, є одним з джерел її сили. Вона зв'язує з собою народи і простори, на яких ніколи сонце не заходить. Коронація — це символ непереможного духа нації, її непохитної віри в дальше світле майбутнє. Молода, красива і щаслива королева є в цьому символі як би заповіддю нових щасливих днів для самих англійців та для цілого Комонвелт-у. А що жінки на англійському престолі мають добре ім'я в історії Англії, то не диво, що „ворожать", що тим разом Єлисавета II. поб'є „рекорд" усіх своїх попередниць, бо має для цього усі дані: молодість, щасливе життя, добре виховання, такт і розум. Це тільки вказує на важкі часи, які пережив англійський нарід в останніх десятках років, а зокрема в час Другої світової війни. Тому йому здається, що тепер настане зміна, що з коронацією зійде на 27-літню королеву якась містична сила, яка поможе Англії вийти зі скрути та заняти в світі давнє становище.

Тут, в Америці, можна б ставитись до коронації англійської королеви не з таким ентузіязмом, як це є в Англії, чи в країнах британського Комонвелт-у. Проте і тут пишуть газети про цю подію так багато й в такий ентузіястичний спосіб, що могло б видаватись, що коронація відбулась у Вашингтоні, а не в Лондоні. Правда, не бракує і „раціоналістів", що дивляться на цей американський захват дещо скептично, звертаючи увагу читачів на різні міжнародні конфлікти, в які попала Велика Британія. Але й вони вкінці „скапітулювали" перед містикою самої події та її чарівному впливові на народні маси теж і в таких республіках, як З'єдинені Держави Америки.

Велика Британія є монархія і одночасно демократія, так, як З'єдинені Держави є республіка і демократія. Про тісний зв'язок між обидвома демократіями не доводиться навіть і говорити. Це ствержений факт. Тому не диво, що в Америці ще й з цього боку є загальне зацікавлення у всьому, що скріпляє Велику Британію в її внутрішньому житті і закордонному. Коронація у Лондоні, як виявляється, є виявом скріплення тих сил. Вже з цього боку треба її вітати в цій добі великого змагу вільного світу з агресивним кремлівським варварством. Коронаційний лондонський похід і церемоніял — не зважаючи на перестарілість — це таки тісний зв'язок старої культури та традиції з новою, це маніфестація того, що називаємо християнською цивілізацією, це противенство тому всьому, до чого змагає тоталітаризм кремлівських деспотів та варварів.

Ключ до нової економічної доби

Заява президента Айзенгавера, що він підтримує плян побудови нового каналу на ріці св. Лаврентія, який сполучить Великі Озера з Атлантійським океаном, була несподіванкою тому, що Республіканська партія за часів демократичного президента Трумана всіми силами цей плян поборювала. Спонукою до зміни настроїв у керівних колах Республіканської партії в цій справі є, як твердить самий президент, оборона країни, а радше оборона цілого Північно-Атлантійського континенту. Тому і будова каналу для сполуки Великих Озер з Атлантиком спільна справа Канади й Злучених Держав. Канадійці твердять, що новий канал потрібний їм не тільки як водний шлях, але й тому, що побудовані для каналу греблі дадуть спроможність розбудувати електрівні, які необхідні для розгорнення канадського промислу. Канадійці так далеко зосередили свої думки на ці греблі, що вимагають викінчення каналу до 1958 р.

Ці мотиви виявили канадійці на спільній американсько-канадській конференції, що відбулася у Вашингтоні в квітні. На ній з'явилися представники Канади й ЗДА не тільки урядових кіл, але і бизнесових, як республіканці, так і демократи. Політичні представники гляділи на справу з боку оборони континенту, а бизнесмени добачували відкриття нового шляху для експорту американських залізно-стальових виробів по цілому світі. Цей експорт уможливить новий, „революційний" спосіб вживання залізної руди прямо з відкритих ям на перетоплення в сталеварнях, побудованих довкуги Великих Озер, починаючи від Дулут, у стейті Міннесота до Шікаґо й сталевих фабрик в стейті Ілиной; дальше до Дітройту, де почався рух „вільної світової торгівлі"; і до Клівленду та цілого стейту Огайо, де тепер почато величезні переміни в американській сталевій промисловості. Крім того новий водний шлях мав би служити для ввозу залізної руди з канадського Лабрадору й перерібки її в американських сталеварнях, але це вже мрія майбутности.

Канадійці пригадують, що в їхній країні найдено великі зложжя урану, потрібного для виробу атомової сили, отже потрібної для цілого Північно - Американського континенту. Знов губернатор стейту Ню Йорк пригадує, що в його стейті можна буде використати водно-електричну силу для різнородних промислових підприємств. Голова влади для розвитку електричної сили в стейті Ню Йорк, Джан Е. Буртон, твердить, що канал на ріці св. Лаврентія постачить електричної сили вартістю трьох мільйонів долярів місячно для консументів електрики в околиці каналу. Федеральний комісар електричної сили з'ясував цю справу загально: „Середній Захід потребує нового водного шляху для експорту, а Північний Захід потребує його для продукції електричности".

Коли розійшлася вістка про „революційний процес" використування залізної руди над Великими Озерами, очі кореспондентів звернулися якстій на околицю Ґіббінґ, у стейті Міннесота, де находиться „найбільша яма, яку колинебудь викопали люди". Це казочна шахта Голл-Рост-Магонінґ, яку назвали „Світовою столицею сталевої руди". З берега цієї ями — такої великої, що в ній находиться місцева залізниця довжиною 55 миль — можна глядіти в глибину штучного, викопаного людиною Великого Кеніону, — якого природний первовзір, як відомо, положений над рікою Колорадо в стейті Ню Мексік. У цій штучній ямі ідуть роботи на таку скалю, що залізна руда з неї розходиться на виріб автомобілів Форда, Каділлака чи Дженерал Моторз; на виріб бляшаних коробок на харчі в цілому Заході й Півдні; на продукцію залізних стовпів і траверзів при будові домів; на виріб цвяхів у цілій Америці і т. п. Металеві вироби однієї третьої частини цілої країни були вироблені машинами, що були зроблені з руди, яка походить з ями в Ґіббінґ; безконечні поля з зерновими продуктами засіяні і зібрані машинами, виробленими теж з цеї руди.

Знавці твердять, що завдяки залізній руді в Ґіґґінс маємо тепер американську машинову цивілізацію. Без цієї ями і руди, що лежить у ній під поверхнею землі, як теж і в інших околицях Миннесоти, в Мішіґен і Вісконзін; без водної транспортації, якою можна розвезти залізну руду дешево аж до Пенсилвенії, Огайо, Кентокі та до недавно побудованих сталеварень Ферлеса над рікою Делевар коло Трентону; без казочних машин, що можуть видобувати й порушувати цю руду, а теж вугілля і каміння без проливання поту — Америка мусіла б ще тепер жити в світі, що не багато різнився б від світу з часів Вашингтона.

З цього „Великого Кеніону Міннесоти", що охоплює 13 тисяч акрів, вивезено більше матеріялу, ніж було викопано землі для Панамського Каналу. З цієї околиці добуто матеріял, що перемінив двадцяте сторіччя на вік турболітаків і вік суперсонічних машин.

Використанню залізної руди помагає незмірно близькість Великих Озер, бо до миття руди потрібна безмежна кількість води. Все інше пристосоване тут до швидкого вантаження руди і до її транспорту світами. Треба б окремої розвідки для зазнайомлення читачів, як теперішня Америка приготована розвозити руду й продукувати сталеві вироби по такій дешевій ціні, що б можна було їх постачати населенню світу й дати йому спроможність зажити таким життям, яким живе Америка.

Микола Очерет

Петровський і Хрущов

За повідомленням московської „Правди" бувшого всеукраїнського старосту Григорія Івановича Петровського з нагоди його 75-річчя нагороджено орденом „Червоного Прапору" за його „великі заслуги для держави".

Подія не буденна, бо відбиває „новий курс" внутрішньої політики лідерів Совєтського Союзу. Як відомо, Петровський є старий російський революціонер і приятель Леніна, який і призначив його на посаду предсідателя ВУЦВК, що на ній він залишився аж до часу розкриття змови маршала Тухачевського. Син Петровського брав чільну і активну участь у змові, бо йому, як начальникові військ охорони Кремля, доручено було зробити арешт усіх членів Центрального Комітету разом з Сталіним і тим розпочати широко закроєну зміну влади Совєтського Союзу. Саме про те попередив Сталіна по телефону Ян Гамарник, за походженням жид, що був начальником політичного управління військ Червоної Армії, і який після розмови з Сталіном зараз же пустив собі кулю в лоба.

В наслідок цього попередження всіх змовників було заарештовано і Сталін змусив Петровського підписати вирок розстрілу свого сина. Гоголівський Тарас Бульба убив свого сина за зраду свойого народу; Сірко наказав забити свого сина за те, що той, маючи можливість повернутись на батьківщину, все ж таки хотів дістатись до Криму, до тодішніх ворогів України.

Тепер маємо випадок, що батько підписав смертний вирок на сина за те, що той хотів здобути волю для всіх народів Совєтського Союзу. В подяку за цей вчинок Кремль „вичистив" його з своїх рядів, й з 1938 року Петровський „зник" з політичного обрію СССР.

Але ось вмірає Сталін. На його місце приходить Маленков. Авторитет Маленкова на Україні дорівнюється нулеві, тому на допомогу собі він покликав Хрущова, призначивши його генеральним секретарем комуністичної партії СССР. В особі Хрущова Маленков не бачить конкурента, бо друга дружина Маленкова, сопран московського Большого театру, Єлена є сестра Хрущова. Саме про Нікіту Хрущова пище Джон Мартин у „Ню Йорк Джорнал Америкен", що він „протягом 12 років був провідником чистки та душення терористичними методами українського націоналізму". Тому тяжко сказати кого на Україні більш ненавидять: чи померлого Сталіна, який сидів у Кремлі і давав директиви, чи Хрущова, який ці директиви проводив у життя і тому систематично винищував людність України. Там дуже гарно пам'ятають, як Нікіта Хрущов на 18 з'їзді компартії казав: „Кожного, хто зазіхає на землю свободолюбного українського народу, чекає доля підлих буржуазних українських націоналістів — прокляття народу і знищення, як скажених собак".

Коли 1943-44 року зорганізувалась Українська Повстанська Армія, яка завдавала дошкульних ударів большевикам, той же Нікіта Хрущов заговорив інакше. „Ідучи на зустріч тим особам, які випадково потрапили або були втягнені обманом чи примусово мобілізовані в ряди націоналістичних банд, президія Верховного Совєта СНК УССР ґарантує повне вибачення їх помилок, коли вони чесно порвуть всякі зв'язки з націоналістичними бандами". Це звернення так і лишилось на папері, бо кожен пам'ятав, що „українські націоналісти будуть знищені, як скажені собаки".

І от тепер читаємо про нагородження орденом „Червоного Прапору" Петровського в зв'язку з його 75-річчям. Народився Петровськой 1877 року себто 1952 року й було його 75-річчя, але тоді ще був живий Сталін. Сталін помер, а Маленков не має жодного авторитету. Покликали на допомогу Нікіту Хрощова — не помогло; тепер витягають із „небуття" Григорія Івановича Петровського — думають на Україні „козирнуть" його авторитетом.

Наслідки цього „зіґзаґу" ми швидко побачимо, але з певністю вже тепер можна зробити один висновок: Москва посилено готується до нової війни і хоче здобути для себе прихильність українського народу. Кремль бачить, що доля України може вирішитись без нього, бо вільний світ починає цікавитись справою України.

Отож поворот Петровського — це може бути й посередній відгук подій, що відбуваються в широкому світі і в якому ми всі повинні й далі брати свою посильну участь через свої найвищі установи.

В. Приходько

РЕАЛЬНА СПРАВА

Ця реальна і конкретна справа — старий одяг. Але боюся, що ми, які ходимо у новенькому, з призирливою міною відвернемось від цієї теми. Тому поспішаю зазначити: тема значно цікавіша, ніж можна гадати.

Правда, ми самі час до часу маємо відношення до цієї „теми", дещо жертвуючи принагідно. Але, в даному разі, хочемо оповісти, що робиться в цій справі у людей.

В американській пресі довелось нам зустріти про це цікавий матеріял. Як виявляється, і в багатій Америці приділяється цій справі поважну увагу.

Початок, правда, був дуже скромний: 50 літ тому методистський пастор у Бостоні — Едвард Хелмз — почав збирати у багатих людей старий одяг для своїх бідних парафіян. Хелмз, людина чулої душі та ідеаліст, навіть сам розносив парафіянам зібраний одяг у мішку з рогожі. Пожертви стали збільшуватись. Тоді Хелмз купив тисячу мішків, наняв коняку з візком і розвіз ці мішки жертводавцям. Ці останні збирали одяг між найближчими сусідами і спроваджували його в тих мішках до Хелмза.

Одначе, одежа часто потребувала направи. Тоді Хелмз улаштовував „толоку": — запрошував жінок-парафіянок і ті старий одяг латали та направляли. За це діставали „платню" цим-же одягом. А решта йшла до малої крамниці при церкві — на продаж.

Але що сталося протягом 50 років?

Цей малий аматорський початок розрісся у величезну справу. Нині — замість кімнати-майстерні при церкві, існує біля сотні справжніх фабрик, що розкидані по всіх стейтах З'єдинених Держав. З одної крамнички виросло 359 магазинів, а річний оборот їх... поверх 13 мільйонів долярів! Що ж до майстерень-фабрик, де направляють одяг, то вони тепер затруднюють величезну армію робітників, а саме, 240,000 людей! При чім тут засада така, що на роботу приймаються люди, які не можуть знайти праці у звичайних закладах: старі, хворі, з певними фізичними дефектами.

Все ж праця налагоджена доцільно і фабрики випускають направлені та оновлені речі, за якими шукають натовпи бідніших покупців.

Вся ця організація загально-відома тепер під назвою — „Ґудвіл індостріс". 64 відділи „Ґудвіл" зв'язані з методистською церквою, а 37 незалежні від будь-якої церкви.

В процесі розвитку, „Ґудвіл" почали збирати не лише одяг, а й інші старі речі: меблі, посуд, дитячі забавки і т. д. А робітники остільки удосконалились, що часто ці речі тяжко відрізнити від нових, хоч продаються вони по цінах надзвичайно дешевих.

Система „Ґудвіл" показалася остільки доцільною й практичною, що знайшла послідовників також в інших країнах. Нині, подібні фабрики і крамниці існують в Канаді, Арґентині, Австралії.

„Ґудвіл" — ця добродійна установа, поширюється й удосконалюється. Коли пишемо ці рядки, організація американських бой-скаутів взяла на себе обов'язок — роздати по Ню Йорку 100,000 паперових мішків. Коли вони будуть повні, вантажні авта „Ґудвіл" зберуть їх та відвезуть до майстерень, а звідти до крамниць, де чекають на них тисячі незаможних громадян.

* * *

Коли про це читаєш, то мимоволі ставиш перед собою питання: чи ми, українці, стотисячна українська громада в Америці, — а в дійсности навіть мільйонова, — не могли б щось подібного організувати у себе, для себе, себто головно — для наших залишенців у Німеччині? Бо, властне, старого одягу та взуття українська Америка має стільки, що не лише задовольнила б біжучі потреби залишенців, а ще й постачила б матеріялу на кілька крамниць та майстерень.

Знаємо, що в Німеччині наші люди майже поспіль — безробітні, бо переважно старі, хворі. Отже, чи не була б для десятків наших людей праця в таких майстернях та крамницях певним рятунком матеріяльним та моральним?

І не тільки в Німеччині: чуємо, що наші люди бідують також і в інших країнах: Бразилія, Параґвай, — і туди могла б сягнути наша помічна рука.

Правда, як відомо справою збірки старого одягу у нас також займаються наші організації — ЗУАДК, „Мати й Дитина", а загальну пропаґанду цієї справи провадить також УКК. Але в даному разі йдеться про засяг справді найширший: загально-американсько український. Бо лише тоді буде зібрано достатній матеріял і зможуть постати майстерні й крамниці. А усі наші потребуючі справді будуть забезпечені на зиму і на літо потрібним одягом.

Коронації в минулому не завжди були спокійними

Минулого вівтірка відбулась в Англії коронація королеви Єлисавети II. Коронаційні церемонії не завжди були такі мирні та повні достойности, як це є в наших часах. Впродовж дев'яти століть, в яких англійські королі й королеви коронувалися в Вестмінстерському абатстві, коронації мало коли проходили гладко, згідно з приписами. Вільям Завойовник коронувався в тому абатстві 1066 р. серед крику і стогону вмираючих та серед полум'я, що вибухло довкола нього. Він бо не був певний щодо настроїв англійців і тому казав своїм норманським воякам оточити абатство і бути готовими на випадок якогось заворушення. Коли ж англійці внутрі абатства почали підносити оклики на честь Вільяма і в той спосіб визнавали його своїм королем, тоді нормани, переконані, що ворохобня почалася, кинулися до абатства, промощуючи собі дорогу до короля мечами і підпалюючи ґобелени і тканини, якими було прикрашене нутро церкви; незабаром вид був подібний радше до гробівця, а не до коронаційної залі.

Перша королева Єлисавета („Гуд Квін Бесс") провела багато годин зі своїм двірським астрологом на студіюванні укладу зір, заки устійнила дату своєї коронації у 1559 р. і все ще мала труднощі. Англія переживала тоді кризу у зв'язку зі зміною римокатолицької віри королеви Мері (сестри Єлисавети) на протестантську віру нової королеви. 25-літній королеві важко було переконати будь-якого єпископа, щоб довершив коронаційного акту, а карляйський єпископ, який остаточно погодився на це, мусів позичати собі ризи. Відверта королева не злагіднювала своїх слів і прямо говорила про те, як її короновано. Вона навіть скритикувала священний олій, якого вживано до намазання її, кажучи, що це „лій і пахне погано".

Найбільш виставне з усіх було коронування Юрія IV. 1821 р. Він видав велетенські гроші на виготовлення коронаційних шат, а спеціяльно на цю подію зроблений меч блистів від рукояті по кінчик вістря діямантами, рубінами і смарагдами. Тим не менше в Вестмінстерському абатстві Юрій IV примістив групу найбільш кріпких лондонських бойовиків на випадок, якби виникла буча з приводу королеви Каролини. Каролина, яку обвинувачували в невірстві, попала в неласку і Юрій заборонив їй брати участь у коронаційній церемонії. Всетаки вона пробувала добитися туди. Її зупинили, а юрби народу, зібрані коло абатства, вигукували проти неї і свистали. Нещасна королева від'їхала геть і за декілька тижнів померла.

Коронація наслідника Юрія IV була найбільш скромна. У 1831 р. Вільям IV, який не любив виставности, з трудом дався переконати, щоб взагалі відбулася коронаційна церемонія. Коли її довершено, то кошти її виносили лише 120,000 дол., тоді як коронація Юрія IV коштувала 900,000 дол.

(„Канадійська Сцена")

В. Г. Верган

ФОРМУВАННЯ СВІТОГЛЯДУ ІВАНА ФРАНКА

(В 67 річницю його народин)

(6)

Великий резервуар сил у духовості Франка, розвиток яких був придушений і керований вихованням і обставинами, при зустрічі з дійсністю починав діяти. Духовість Франка вступала у фазу геройських вчинків, „воно" зливалося з особовістю „я" і шукало поєднання. Таке поєднання бачимо у Франка. Його „я" з усіми допоміжними інстанціями поєднуються з народом, з його невидимою силою, що віками берегла його перед загладою. Тою невидимою силою була пісня, що зберігала в собі духа, і він, цей дух, вірить Франко

„. . . побідить, порве шкар-
[лущі пересуду".

Віра Франка в силу духа народу, що захована у минулому, у пісні — така велика, що він пророкує народові той час, коли він вольний власний лан знов оратиме як

„властивець свого труду
І в власнім краю сам
[свій пан".
(„Наймит")

Через увнутрішнення і поглиблення естетичних, суспільних, політичних, етичних і релігійних переживань приходить Франко до поєднання духа народу з власним духом. Народ він розглядає як велику людину, що має тіло й духа. Духа народу не можна ані вбити ані знищити ніяка сила, бо він є всюди присутній. Він присутній в його минулому, він є в його майбутньому — в мріях і сподіваннях. Про невмірущість духа народу Франко каже:

„Руїни перебув, татарські
[лихоліття
І панщини ярмо тверде.
Та в серці хоч і як
[недолею прибитім
Надія кращає жиє;
В століттях нагніту
[його рятувала
Любов до рідних нив;
Нераз дітей його тьма
[тьменна погибала,
Та все він пережив.
З любовю тою він мов
[велетень той давний
Непоборимий син землі,
Що хоч повалений, оп'ять
[міцний і славний
Ставав у боротьбі."
(„Наймит")

Невмірущість духа народу й віра в його силу роблять Франка фанатиком і борцем за його краще майбутнє. Йому байдуже, чи він діждеться від народу подяки за свою працю, чи ні, але не байдужною йому майбутність народу. За неї він буде провадити боротьбу з усіми, а навіть і з самим собою.

В році 1876 Франкові було 20-ть років. Вік юнацтва ще тривав. Він своєю уявою охоплював минувшину і намагався пронизувати майбутність, щоб знайти шлях у життя, щоб знайти звання, суспільну і культурну діяльність. Про ці справи, що на них звернув увагу Драгоманів у своїх листах, він уже сказав свою думку у повісті „Петрії і Довбущуки" та в поемі „Наймит". Він пізнав також, що рушійною силою, яка „громаду посуває вперед" є „пристрасне відношення до справи, яке не зважає не то на критику, але й на лайку, переслідування, навіть кару". Але не знав, хто має бути джерелом тої рушійної сили. І тут прийшов на поміч Драгоманів, який писав, що джерелом рушійної сили має бути нова інтеліґенція, поевропейськи освічена і зорганізована. Витворення такої інтеліґенції, пише Драгоманів, „найбільш природно занятись цим самій молоді, для цього потрібна при гарячім національнім почутті першусього дійсно серйозна европейська наука"*). Повернення уваги Франка на витворення нової інтеліґенції мусіло довести до зудару „дітей з батьками". Праця на запущеній народній ниві була не легка.

„Для самостійної праці в тодішній політичній системі не було місця; вона могла б була утриматися хіба лиш тоді, коли б годна була йти опором против уряду і вищих кругів відданого урядові духовенства. Але до того вона була за слаба; залежні від властей представники народнього руху швидко почули на собі її тяжку руку і раді-не-раді мусіли притихнути; літературне життя завмирало; гадка про відродження народа на народних основах тратить ґрунт під ногами і здавалась пустою безнадійною мрією. „Не грайся золотов надієв, нам грузь орать; в болоті сіять", можна виразити положення, в якім знайшлися молоді українські патріоти після першої, невдалої боротьби"**).

Ось так характеризує сучасник Франка той час у якому треба було їм молодим починати працювати над витворенням інтеліґенції.

Ще докладніше пише про той час сам Франко так:

„Щоб зрозуміти те, що сталось у нас за останніх 20 літ XIX ст. гляньмо на вихідну точку, що ділялось у нас у другій половині 70-их років. Чи маю пригадувати ті сумні факти, такі сумні, що й досі серце стискається при їх згадці, і ще тим сумніші, що тоді, коли вони діяли ся, майже ніхто у нас не розумів їх значення"***).

В часописі „Основа" з дати 25. IX. 1870 р. появилася була стаття у якій писалося:

„Русини Галицько-Володимирського Королівства признають конечність прямувати, на підставі нинішних державно-правних відносин до забезпечення свого народно-політичного биту і уладження своїх взаємин з поляками, яко співобивателями сього краю в виді нової, законом установитися маючої, автономії обох народностей, руської і польської, під оглядом народнім, і передовсім церковнім, же до відповідного засадам справедливости і рівноуправнення свого язика народного у всіх пароєлях життя прилюдного, іменно в школі, суді і уряді".

„Дня 16. мая 1876. р. заборонено було в Росії друкувати всякі наукові, популярні і перекладні твори по українськи, заборонено українські театральні вистави, концерти, навіть тексти під нотами. Рівночасно розвязано Південно-західний відділ географічного товариства в Києві, що за короткий час свойого існування зробився був справжнім центром української наукової праці"****).

*) М. Лозинський „Іван Франко" — Лист Драгоманова до ред. „Друг-а".

**) О. Терлецький „Галицько-руське письменство 1848-1855 р. Львів, 1913, стор. 3.

***) І. Франко „З останніх десятиліть XIX ст. ЛНВ, 1901, XV, ст. 1-2.

****) І. Франко „Із останніх десятиліть XIX. в. ЛНВ, Львів, 1901, XV. стор. 1-2.

Віктор Приходько

ІЗ ЗУСТРІЧЕЙ З ГОЛОВНИМ ОТАМАНОМ С. ПЕТЛЮРОЮ

(Закінчення)

Оскільки я не міг обняти своє — будь що будь — високе й відповідальне становище без відома Директорії, то рішив звернутись до Члена Директорії, Головного Отамана Симона Петлюри. Застав я Пана Отамана в кімнаті, уставленій телеграфічними апаратами, що голосно стрекотали, випускаючи задруковані стрічки. Це були радісні повідомлення з різних місцевостей про успішний рух повстанчої армії. Симон Петлюра, — натхненний, оживлений, в чорному жупані, з сірим обрамленням, що дуже йому пасувало, надзвичайно привітав мене, йдучи назустріч, тиснучи руку та обіймаючи. Я навіть був трохи заскочений такою сердечністю та інтимністю, бо — повторюю, — не були ми аж так близько знайомі, але це безперечно було виявом його піднесеного настрою і щастя, коли, здавалось, Україна звільняється з-під чужинного панування і перед нею розгортається блискуча доба „власної правди у власній хаті".

Десь певне, це був один із найщасливіших днів в життю Головного Отамана.

Серед інших зустрічей пригадую кілька побачень, коли мені доводився відчути й певну твердість вдачі С. Петлюри.

Було це на початку червня 1919 року, коли тільки-що українське військо, під командою генерала (тоді полковника) Олександра Удовиченка зручним наскоком з Галичини, — від Борщева — Скали — зайняло місто Кам'янець і посувалось далі на схід.

Я сидів у своєму кабінеті Голови Губерніяльної Народньої Управи, коли до кабінету вбіг один із старших урядовців асекураційного відділу, поляк Н, і кинувся передо мною на коліна. Я був сильно вражений цим незвичайним рухом, почав розпитувати, — в чім річ, що сталося? І почув гнітючу розповідь: хлипаючи й плачучи, урядовець розповів, що його сина, молодого хлопця, бувшого старшину російської армії, арештовано і йому загрожує розстріл. — „За що, за яку провину?" — „Виявилося, що молодий хлопець, хоч поляк, але народжений на Україні, улягаючи загальному рухові проти большевиків, вступив до української армії, але, на нещастя, віддів, що був під його командою, в одному з містечок біля Кам'янця-Под., учинив жидівський погром. Фактично нікому із населення нічого не сталось, але кілька хлопців з його відділу дійсно пограбували пару крамниць та розпороли кілька перин. Зробили вони це, бо уважали, що всі жиди — большевики. Нещасний батько, в розпачі, просив мене заступитись за нього, як за старого земського працівника і врятувати його сина від кари.

Звичайно, я не міг залишитись байдужим до людини в такій трагічній ситуації і почав щось робити. І ось тут я уже тоді переконався, як тяжко несправедливі обвинувачення Головного Отамана і української влади взагалі в погромах чи потуранню погромам.

Першим ділом я кинувся до Головного Отамана. Але тут, на моє здивування, зустрівся з незвичною для С. Петлюри твердістю. Делікатно, але твердо Симон Васильович зазначив, що він справи не знає, це — діло суду, але коли йдеться про погром, то тут постава військового команди — безкомпромісова. Єдине, що він може порадити, — ближче познайомитись з обставинами діла і представити їх судові.

З цією метою, я рішив особисто побачитись з арештованим старшиною. Після належного дозволу, відбулось побачення. Я був страшно вражений: арештований старшина сидів не в тюрмі, а на залізничому двірці, у військовій похідній в'язниці, в потязі, в загратованих вагонах. Вагон був переділений так, що в ньому можна було лише сидіти або лежати. І ось тут я побачив того нещасного поляка, — антибольшевицького ентузіяста, що із залізними наручниками лежав на брудній долівці вагону. А поруч, — в інших переділах, також кілька молодих хлопців.

Ця тяжка картина спонукала мене інтензивно зацікавитись справою. Нині, через тридцять п'ять літ, я деталів не пам'ятаю, але знаю, що мені з побачення із суворим військовим прокурором, подавались до суду якісь папери і ще кілька разів бував я у Головного Отамана, міркуючи, що, все ж, остаточна доля підсудних в його руках. С. Петлюра від дверей зустрічав мене лагідною усмішкою і відразу говорив: знаю, знаю, голубе, чого ви приходите. Але що ж я можу вдіяти? Хочемо держави! Мусить бути суд і розправа. Потерпім, що скаже суд.

Нарешті, відбувся суд. Слава Богові, — дуже щасливо. Виявилась картина звичайного „хуліганства". Козаки дістали військовий карцер, а поляка-старшину, за брак дисципліни в частині, здеградували терміново на звичайного вояка.

В родині панства Н. це був найщасливіший день!...

ХРОНІКА УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ

Дітройт, Міш.

Велика прокомуністична маніфестація в 20-ту річницю голоду на Україні.

Майже повних два місяці жила українська громада Дітройту у великому напруженні підготовчої праці до великої антикомуністичної маніфестації з нагоди 20-ти річниці голоду на Україні, злочинно викликаного Москвою в 1932-33-му роках. Громадський Діловий Комітет працював, можна сказати, днями й ночами, а ціла місцева українська громада живо слідила за цією працею і радо відгукувалася на кожний заклик комітету. Ширці сходини поодиноких організацій, збірка гроша, радіомовлення, пресова конференція, роздача летючок, продажа спеціяльно виданих відзнак, це зовнішні вияви тієї атмосфери, в якій жила українська дітройтська громада, очікуючи дня 24. травня 1953 р., дня маніфестації. Чим ближче ставало до цього дня, тим більш пожвавлювалася праця комітету і тим більш зростали зацікавлення і нетерплеливість громади. Все це вказувало на те, що маніфестація вдасться. Боялися всі лише за погоду, бо впродовж цілого тижня перед маніфестацією погода в Дітройті була дуже непевна, а ще й в суботу рано з навислих над Дітройтом хмар час від часу накрапав дощ. Вкінці вся підготовча праця закінчена, а і Всевишній зглянувся над українською дітройтською громадою та післав в неділю, дня 24 травня 1953 р. гарну погоду. І повний, навіть надзподіваний успіх.

Ціла маніфестація пройшла точно за випрацьованим пляном. Перед полуднем відбулися у всіх місцевих українських, битком набитих, церквах Богослуження в наміренні українського народу із відповідними проповідями і панахидами по жертвах голоду. Після цього прийшла черга на найважнішу точку програми маніфестації, на похід головними вулицями. За цю точку найбільше боявся комітет, бо було чути голоси, що треба буде обмежитися лише до програми в залі, а то може похід не вдатися і ми скомпромітуємося. Але ці побоювання показалися безпідставні, а всім тисяч учасників маніфестації — це найкращий цьому доказ. Патріотична українська громада Дітройту блискуче здала іспит.

Похід був дуже добре зорганізований, гарно уложений і справді величавий. Похід очолювали американський і український прапори, несені американськими і українськими ветеранами і маршалом походу п. ген. Б. Палісм-Нейлом, що одягнений в одностроїй генерала Української Армії їхав у відкритому возі з двома адютантами, старшинами УПА і старшиною У. Д. За маршалом їхало наше Діловодство, йшов цілий Діловий Комітет, а там чвірками група за групою решта учасників. Святкової поваги надавав походові символічний віз (флоут), що представляв велетенських розмірів скривавлені серп і молот з прикованою до них постаттю жінки — України. Довкруги воза транспаренти з відповідними кличами. Впадала в очі велика привабність організованого жіноцтва в українських національних одягах і організаційних однострої, а дуже симпатичне враження робила група шкільної молоді, також в національних костюмах та група наших пластунів. Все це надавало походові великої мальовничости. В поході взяли участь теж окремі групи дружних, Москвою поневолених народів, деякі з них з прапорами і у своїх національних костюмах. Цілий похід був попереплетений численними транспарантами з відповідними гаслами англійською мовою. Дві оркестри приграваи до походу. В часі цілого походу окремий співець давав мегафоном відповідні пояснення й інформації англійською мовою. Цілий похід був фільмований. Впорядчиками походу були члени обох місцевих відділів СУМА в своїх однострої під керівництвом свого провідника мгр. Ст. Кравчишина. Походові приглядалися маси чужої публіки, що густими лавами обрамували вулиці, якими проходив похід. В часі походу роздавано окремі англійські летючки. Похід розв'язався перед залею св. Андрія, одною з більших в середмісті, де зараз таки відбулися протестаційні Громадські Збори. Однаке ця заля показалася за мала, і виповнена до останнього містечка, не могла помістити всіх учасників походу.

Програма зборів почалася святковим внесенням прапорів на естраду та американським і українським гимнами, що їх відспівав злучений хор Української Капелі Бандуристів ім. Т. Шевченка і хору ООЧСУ — „Сурма" під проводом диригента „Сурми" п. Я. Филипова. Відтак слідувало відкриття зборів головою Ділового Комітету п. д-ром М. Дужим, який в коротких, ядерних і сильних словах пояснив мету маніфестації та привітав прибувших гостей. Після цього понеслись по залі могутні звуки хору, що бадьорою піснею „Вперед" (укладу В. Божика), надали тону цілому перебігові зборів. Після гарячої привітальної промови п. І. Века — американця українського походження, члена стейтової легіслятури, що заступав непривного губернатора, і після покликання почесної президії, слідували привіти представників дружних Москвою поневолених народів і промови: англійською мовою ред. ген. Тарнавського і адв. Ст. Луцького (американця українського походження) та українською мовою проф. М. Дольницького.

Всі промови мали виразний протестаційний і політичний характер, а своїм змістом були дуже сильні і глибокі. Логічним їх висліdом були відповідні резолюції, зачитані українською і англійською мовами. Закінчилися громадські збори вшануванням пам'яті жертв голоду і відспіванням пісні-молитви „Боже, вислухай благання".

Так то величаво і достойно відзначила українська громада Дітройту 20-ту річницю голоду на Україні, даючи цим наявний доказ свого тісного духового зв'язку з обездоленою, але непоборною батьківщиною — Воюючою Україною.

Учасник.

Ню Гейвен, Конн.

Із діяльности Українсько-Американської Стейтової Організації.

В дні 26. 4 1953 р., в Ню Гейвен, Конн., відбулися загальні збори Українсько-Американської Стейтової Організації, ст. Коннектикат-Філії Українського Конгресового Комітету Америки.

Збори відкрив голова названої організації п. Антін Маланчук, який з черги передав провадження зборів президії, в склад якої увійшли: п. проф. І. Голембіовський, як предсідник, а п. В. Добчанський, як секретар.

Із заслуханих звітів пп. Маланчука, Марущака і Козюпи довідалося українське громадянство стейту Коннектикат про ті всі зусилля, які доложила Управа до оживлення та координації громадського життя на терені свого стейту.

З уваги на вагу доби, названа організація в 1951 р. перебрала на себе обов'язки Філії Українського Конгресового Комітету Америки та своїми заходами зорганізувала відділи УККА в Ню Гейвен, Гартфорді, Бриджпорті, Вилимантик та Ню Бритен.

На протязі 25 літ названа організація здобула собі повагу та пошану серед української спільноти, а своєю гідною репрезентацією респект у адміністрації, а особливо в губернаторстві.

Ухвалені резолюції на протестаційнім вічу Управа розіслала всім урядовим чинникам, включно з Білим Домом. З конгресменами та сенаторами свого стейту були у постійнім контакті, інформувала їх про змагання та заходи української спільноти. Управа докладала всіх зусиль, щоб свято Неалежности відзначили всі українські громади та добилися того, що губернатор Лардж день 22 Січня проклямував Українським Днем, в ст. Коннектикат.

По звітах та уділенню абсолюторії уступаючій Управі промовив до зібраних представник УККА п. маршалок В. Мудрий.

Після живої та на високому рівні втриманої дискусії так над звітами, як і інтерпеляціями до представника УККА, вибрано нову Управу, в склад якої увійшли: д-р Василь Небелюк, голова, п. Іван Селеман, і п. Юрій Довбуш, містоголови, п. Василь Гіна і п. проф. Іван Голембіовський, секретарі, дир. Микола Кошак, фін. секретар, п. Іван Телюк, скарбник, п. проф. Р. Миколаєвич, п. інсп. Гафткович і п. Михайло Чепіжак, члени Управи. В склад Контрольної Ком. увійшли: п. інж. Омельченко, п. В. Добчанський і п. Е. Козюпа, а до Товариського Суду п. проф. Матвієнко, о. Рейнарович і п. д-р Ю. Грабович.

По вичерпанню порядку дня предсідник закрив збори.

Приявний.

Пасейк, Н. Дж.

Свячення СУМА і ООЧСУ

Заходами Осередку СУМА та 7-го Відділу ООЧСУ в Пасейку, Н. Дж. дня 3-го травня 1953 року в залі школи при 212 Президент вулиці відбулося Традиційне Свячене.

В гарно прибраній залі з великими накритими столами, все нагадувало Великодні Свята на Рідній Землі.

Сумівська Молодь та члени ООЧСУ радо вітали Всечесних Отців: о. пароха В. Білинського, о. Ст. Клепарчука, о. І. Пайкуша та представників місцевих та позамісцевих організацій, що в такий важливий час підтримали нас духово. Неодному з нас нагадували священиків та рідних, що залишились під большевицькою дійсністю.

Місцевий парох о. Білинський поблагословив Великодні дари, опісля голова місцевого Осередку СУМА п. Я. Петрик привітав присутніх і зложив найсердечніші побажання.

Всечесний о. Ст. Клепарчук в своїй промові говорив, що молодь СУМА, яка вибрала клич „Бог і Україна", повинна гордо цей символ тримати у своїх руках й не сплямити, а чесно продовжувати працю для визволення Батьківщини.

Пізніше промовляли від Г. У. ООЧСУ п. д-р Боровик, в заступстві Г. У. СУМА п. І. Миронович, від ОДВУ п. д-р Н. Гіряк, від УККА — Патерсон, Н. Дж, п. інж. Пашковський від Пласту та У. К. К. А. — Пасейк, пл. сен. В. Мочула, від Осередку СУМА Джерзі Сіти, Н. Дж. п. Гавур Я. та від місцевого ООЧСУ п. Озарук М.

На закінчення Свяченого мистецьку сторінку виконали юнаки та юначки місцевого Відділу Ю-СУМА, що виконали три деклямації: „Мій Рідний Край", „Христос Воскрес", „В День Воскресіння", та гаґілки, як подоляночка, жучок, зайчик та Зельман. Після закінчення гаґілок роздано наймешим подарунки.

Відповідальну і тяжку працю взяла на себе Олена Карпук, яка заслужила собі на спеціяльне признання. Вона взялась за найтяжче діло виховання наших наймеших.

На закінчення Всечесний о. Білинський побажав усім присутнім всього доброго та звернувся до молоді, щоб продовжувала започатковане діло з Богом, для здійснення великих ідеалів.

Сумівець.

Ст. Луїс, Мо.

Шевченківське Свято.

В неділю, 19 квітня ц. р. заходами товариства „Самопоміч", що його заложили недавно прибулі з Европи, відбулася в домівці Українського Народного Дому Ст. Луїс традиційна Академія в честь Тараса Шевченка. Тому, що в Ст. Луїс українців відносно мало, свято мало характер скромний, але гідний нашого великого Пророка, до чого в великій мірі причинилася повна посвяти праця аранжера свята п. мгр. Богдана Данилевича та пильна участь в пробах усіх виконавців програми, на яку склалися: добре обдуманий реферат пані Марії Храпливої про життя і творчість Поета, гарно виведені хорові точки, деклямації дітей, а саме чотирилітнього Олеся Назара і дещо старшого Івася Андибура та цікава дитяча сценка з Шевченкового життя, яку опрацював п. Орест Гаврилюк. Деклямація „Холодного Яру", яку виголосив п. Микола Нєділницький, була повна сили і вогню. Завершенням і найкращою точкою свята була інсценізація „Тополі", в якій взяли участь пані: Ярослава Данилевич, Марія Храплива, Варвара Івасютяк та Христина Дашо.

При цій нагоді приходиться занотувати прикрий факт, що деякі наші громадяни неначе бойкотують національні свята, а вже просто соромно робиться на душі, коли бачиться старших і поважних людей, як вони, пересидівши ціле пополудне в бейзменті Народнього Дому, перед самим початком концерту чим швидше виходять, бо, мовлявь, мають вдома „кампанію", а це для них важніше ніж якесь там свято. Ще прикріша річ, що національними святами нехтують теж деякі урядовці українських товариств, які здавалося б, повинні бути зразком патріотичної поведінки, а не маніфестувати свою відсутністю байдужість до національних свят.

І. Д.

Вісті зі СФУЖО

Українська делегація на конгресі М. М. М.

Дня 8 червня починається в Брюсселі конгрес Світового Союзу Матерей (М.М.М.), що гуртує матерей і виховниць із різних країн. Конгрес стоїть під протекторатом бельгійської королеви Єлисавети і відкриє його де Тає, міністер здоров'я Бельгії.

Світова Федерація Українських Жіночих Організацій, що від 1950 р. є членом М. М.М., бере участь і в цьому конгресі. Окрім місцтоголови СФУЖО в Европі п. інж. Зінаїди Витязь, заступатимуть СФУЖО дві делегатки з Канади — пп. Ірина Павликовська, фінансова референтка СФУЖО з Оттави і п. Марія Дима, голова Ліги Українських Католицьких Жінок з Вінніпегу. Делегацію доповнять дві місцеві діячки, а саме п. Іванна Петрів, містоголова Об'єднання Українок Бельгії і п. Наталія Гладій, член управи Союзу Українок Франції.

Ділові наради конгресу проходитимуть у днях 9 і 10 червня. Виступ української делегації призначений на передполудне 10 червня поруч з представницями Еспанії, Бельгії і Перу.

Делегатки відвідають також різні виховні установи та оглянуть виховні фільми. Вечорі першого дня прийме делегаток на окремому прийнятті міністер здоров'я Бельгії, а другого дня посадник міста Брюсселі.

Дня 11 червня, після ухвалення резолюцій, конгрес закриє М. Гармель, міністер освіти Бельгії.

З Відчитової Залі

„ПАРИЗЬКА ТРАГЕДІЯ НА СУДІ"

Минулої суботи, 30-го травня, в залі Літературно-Мистецького Клюбу відбулася з рамени УНДС доповідь проф. А. Яковлева на тему: „Паризька трагедія на суді". Мова про епілог вбивства Головного Отамана Симона Петлюри — судовий процес проти підісланого Москвою вбивника, Самуїла Шварцбарта. Достойний доповідач подав багато інтересних деталів про підготовку процесу, про заходи Українського Комітету в тій справі та й про перебіг процесу, а зупинившись на висліді того процесу, подав м. ін. такий сумний факт:

Шварцбарта боронив перед судом відомий „французький Сталін" адв. Моріс Торез, зібравши на оборону вбивника коло 70 свідків, між ними багато відомих та впливних комуністичних або комунізуючих французьких і міжнародних журналістів тощо. Український Комітет, що виступав в ролі обвинувача, мав для потвердження своїх тез коло 30 свідків. З цілого перебігу процесу було видно, що для покарання вбивника й для української справи не багато можна буде добитись проти зорганізованої в обороні Шварцбарта та проти українців справжньої мафії... Під кінець процесу Торез запропонував, що він відкличе своїх 70 свідків, якщо українці зрезигнують зі своїх 30 свідків. „Що ж іншого залишалось нам зробити, як прийняти пропозицію, тим більше, що між свідками Тореза в обороні Шварцбарта згадувалося теж ім'я колишнього голови Директорії УНР Володимира Винниченка . . ." сказав сідоголовий доповідач і з його очей потекли сльози . . .

З Листів до Редакції

В „Свободі" з 8-го квітня 1953 року, ч. 82, п. Лев Дуда в своїй статті п. н. „Праця Відділу У. К. К." написав між іншим таке:

....Від самого початку Екзекутива У. К. К. натрапляє на певні перешкоди і то з боку тих же самих організацій, які увійшли в склад Відділу, зокрема місцевого С. У. М. А.

В іншому місці написане: ....як збоку С. У. М. А. так збоку О. Д. У. М. не помічаємо майже ніякої участи членів цієї організації в хорі".

Управа Осередка С. У. М. А. вважає своїм обов'язком дати спростування такого змісту:

1. Осередок Спілки Української Молоді Америки в Пасейку не ставив ніколи жадних перешкод в праці місцевого Відділу У. К. К. А. і в майбутньому цього теж не зробить.

2. Якщо йдеться про наш шлях, то він унапрямлений постановами Конференцій Г. У. С. У. М. А., Крайовими Конвенціями, статутом, правильниками, обіжниками та інструктажем керівних органів С. У. М. А., згідно з якими ми поступаємо й на наш погляд шлях С. У. М. А. є правильний.

3. Що стосується нашої участи в хорі У. К. К. А. то членами цього хору були і є від початку 6 (шість) членів нашого Осередку.

Управа Осередка С. У. М. А. Пасейк, Н. Дж.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ ТОРОНТА

Нова постанова Українського Театру в Торонті

Після довшої перерви, спричиненої поважною хворобою режисера й артиста Михайла Тагаїва, що недавно святкував своє 40-ліття праці на сцені, відомий Український Народний Театр під проводом Григора Ярошевича відновив у неділю 26-го квітня цього року свою працю і поставив на великій і модерній сцені Вікторія-Театру в Торонті прем'єру драми на 4 дії з визвольних змагань 20-тих років „Брат на брата" пера О. Лугового. Добра обсада роль, яких піднялися так старші, випробувані та відомі артисти як і молоді, талановиті кандидати в них, висококвісна, фахово режисерована гра і нові декорації мистця Струвера, що працює постійно для театру, створили надзвичайну цілість. Тема драми, що демаскує облуду большевицьких кличів та ставить перед очі глядачів частину страшної трагедії України під комуністичною кормигою, тримала публіку, що заповнила залю, в щирому зворушенні і напруженні. Відновa постанов Народного Театру, що має вже вироблену марку і прихильність української громади, була черговим його осягом. Жаль тільки, що артист-режисер Михайло Тагаїв, хоч і підготовив цю драму на сцену, не зміг, з огляду на здоров'я, виступити у ній та черговий раз очаровувати публіку своєю мистецькою грою.

Нова українська установа в Торонті

В неділю 26 квітня ц. р. в Торонті в залі Українського Легіону відбулися перші організаційні збори нової нашої установи — осередку Спілки Визволення України, що пробує нав'язати до традиції колись розгромленої большевиками на Україні організації з тією самою назвою. На запрошення, які розіслав тимчасовий комітет, прибуло коло 80 осіб, які і обрали першу управу Спілки. Головою її став п. Марченко.

За 100,000 долярів на катедру українознавства

У цих днях торонтонський відділ КУК розіслав всім свідомим українцям провінції Онтеріо свою скромну публікацію „Створімо вогнище української науки", в якій з'ясовує свою велику акцію для збору 100,000 долярів, потрібних, щоб у славетному торонтонському університеті заснувала катедра українознавства. Заходи Відділу КУК у цій справі тривають уже два роки. Є вже згода університету на таку катедру, але для постійної праці її потрібні 100,000 долярів, відсотками з яких будуть оплачувані викладачі, бо на студії українознавства університет фондів не має. КУК розплянував широко свою акцію, підготовив її основно і сподіється найти в провінції Онтеріо 10,000 людей, які своїми датками по 10 дол. раз на завжди закріплять в торонтонському університеті місце для студій про Україну та її культуру. Збірковою акцією проводить окремий комітет на чолі з панами Мазуриком і Палкою й перші його висліди вже позначилися поважними впливами на згаданий фонд. Так поруч інших канадійських університетів студії українознавства найдуть з черговим роком своє місце і на високій школі в Торонті.

Перший публічний виступ Музичної Школи

Створений при Церкві св. Миколая в Торонті з видатних, недавно прибулих з еміграції, українських музик-педагогів Музичний Інститут ім. Лисенка мин. тижня вперше виступив перед своєю громадою з концертом-пописом своїх учнів. У програмі його перед глядачами пересунулося кільканадцять майбутніх українських музик та співаків, від малих до заавансованих, і всі вони не тільки добули симпатію приявних, але й виказали, що Музичний Інститут працює та має серед своїх учнів багато талановитої молоді, яка при добрій опіці нею зможе збагатити наше музичне життя в майбутньому. Вчителі школи, пані Залуцька, Голинська й Гердан-Заклинська, балетна кляса якої заслуговує на окрему увагу, а теж панове Коваль і Туркевич — все відомі прізвища — мали з попису щире вдоволення та дістали від публіки повне признання й захоту успіхами своїх учнів.

Вишивані Вечорниці

Організоване українське жіноцтво Торонта в залі Українського Легіону влаштувало мин. суботи оригінальну весняну забаву з танцями в користь Світової Федерації Українських Жіночих Організацій, яку названо Вишиваними Вечорницями. На забаву запрошено багато українок, які згідно з вимогою програмки прийшли у вишиваних сукнях та блюзочках і дали справжню ревію прекрасних зразків модерного та вічно свіжого і привадного пристосування народної вишивки в жіночій моді.

Гаїлки Пласту

Пластова молодь Торонта, що завжди була і є носієм рідних традицій, вивела мин. неділі в залі Народного Дому вечір весняних та великодних гаїлок, — того чудового предківського звичаю, що під большевицьким режимом на Рідних Землях майже завмер. Зацікавлення гаїлками було таке велике, що призначена для імпрези заля виявилася замалою для прибулої публіки і після кількох точок її мусіли перенести до великої залі в тому ж домі, а веселі співи й хороводи кількадесяткох малих та більших пластунів і пластунок викликували серед зібраних не тільки щиру радість та оплески, але й неодну сльозу зворушення. Гаїлки Пласту були одною з красних та вдатніших імпрез цього весняного сезону.

Чергові випуски видавництва „Добра Книжка"

Прибувши до Канади і згодом до Торонта, колишній власник і редактор відомого львівського видавництва „Добра Книжка", пан Олександер Мох, відновив тут своє підприємство під тією самою назвою і, не зважаючи на скромні засоби, може записати вже поважні успіхи. „Добра Книжка" за короткий час шістьох місяців видала вже чотири томики, здебільша спогадів з останньої світової війни, всі в культурній і мистецькій обгортці, та найшла прихильну оцінку своєї праці серед своєї громади. Останнім випуском цього видавництва, який тільки кілька днів тому появився на книгарських полицях, ; другий том спогадів бувшого в'язня німецьких концтаборів Юрія Мозіля, що був захоплений совєтською армією на терені Німеччині і тільки з важким трудом та справді при Божій помочі пробився з совєтського пекла у вільний світ. Книжка має заголовок „Крізь залізну заслону" і до відомих вже світові картин жахливого життя в СССР додає цілу низку превікавих переживань очевидця, які й складаються на зміст цієї справді гідної уваги публікації. Тепер, як довідуємось, „Добра Книжка" почала друкування двохтомової „Історії України", пера відомого дослідника-історіософа Теофіля Коструби, що молодо вмер під большевиками на початку другої світової Війни.

Українські кредитівки Торонта розгортають повну працю.

Як виявилося під час сезону річних зборів всіх наших установ, українські кредитівки Торонта розгортають все поважнішу працю і стають справді важливим засобом формування тутешнього українського життя. У чотирьох з тих кредитівок, що всі діють в центрі міста, було на 31. грудня мин. року зорганізованих більш три тисячі членів і всі ці кредитівки разом мали поверх два мільйони долярів обороту за 1952 рік. Капіталом згаданих кредитівок були невеликі, бо всього п'ятизначні, членські внески та і дальшому ділові поважні, зново зложені з невеликих сум ощадности тих членів, що в довір'ї до своїх людей були зложені в кредитівках. Ці гроші дали змогу позичити через кредитівки тисячам українців більші і менші суми на всякі потреби, від шпитальних і учбових коштів до порук на спровадження рідних з Европи, але найбільше тих позичок пішло на купно домів та створення власних крамниць, варстатів і підприємств, що дають працю і прожиток тисячам наших людей. Крім цього із своїх зисків всі згадані кредитівки призначили з нагоди річних зборів справді поважні суми на всякі добродійні і культурні цілі, головно, на допомогу братам в Европі. Всі наші кредитівки находяться у повному розвої і збільшують далі так своє членство, як і обороти, доказуючи зайвий раз української зорганізованість та можливості свобідного розвитку Канади. Найбільша з них кредитівок — Українська Кредитова Спілка, має сьогодні півтора тисячі членів, труга, при Гр. Кат. Церкві Пречистої Діви Неустаючої Помочі, вписала місяць тому свого тисячного члена, третя, при Православній Громаді, має вже поверх шість соток членів, а наймолодша, бо заснована тільки в листопаді мин. року, українська Кредитова Спілка Будучність, матиме їх скоро пів тисячі.

Курс для початкових і майбутніх українських купців.

Рухливе й активне Товариство Українських Підприємців і Професіоналістів у Торонті заповіло на другу половину травня ц. р. курс для молодих та майбутніх купців і підприємців. В рямках крсу, на якому викладатимуть члени Товариства, що мають довголітній досвід і глибоку господарську освіту, відбудеться теоретичний і практичний перевишкіл нашого молодого та майбутнього купецтва, яке починає зростати все більше та стає поважним співтворцем нашого життя в Канаді.

Спорт

ЗБІРНА ОНТЕРІО.

Торонто. — Футбольна репрезентація Онтеріо має в своєму складі 4-х українців. В останніх змаганнях проти Ірляндії — Онтеріо виступило в складі: ворота Гальмур, залога Ригайло, Джонгстон, поміч Стецьків, Шапка, Джонгстон, напад Райхмонд, Геррісов, Скоцень П., Ольвох, Бюрит, запас Свейм, Дуглес, Лєвріс. Вислід 0:2 для Ірляндії.

УКРАЇНА БЕЗ ДВОХ ЗМАГУНІВ.

Торонто. — СТ Україна Торонто має на листі контужених 2 змагунів — Закалужний і Стецьків. Останній контужений в щоку на змаганнях Онтеріо — Ірляндія перебуває в шпиталі Ст. Джозеп.

СПРАВА УКРАЇНА — ТРИЗУБ...

Торонто. — Справа приналежності змагунів між СТ Україна й УСТ Тризуб стоїть на мертвій точці. Н. Ліга обстоює формально правильник і не дозволяє змагунам цієї Ліги переходити без дозволу одного клюбу — до другого. УСТ Тризуб м. сезону член Метро. Ліги добувши чемпіонат перейшов в члени Н. Ліги і новика зараховано до 1. Дивізії, при чому теж створено 2. Дивізію Н. Ліги. В минулому сезоні в грах за першенство Метро Ліги в УСТ Тризуб були затверджені до гри змагуни: Горський, Скоцень І., П., Трескан (Ніцца ФЦ, Франція), а опісля відійшли від СТ Україна брати Білоуси. В новому сезоні, коли УСТ Тризуб дістав місце в Н. Лізі — від СТ Україна відійшли Стецьків та Закалужний... Справа опинилась на Ланці Дисципліни Н. Ліги — при чому Стецьків і Закалужний повернули до СТ Україна. Ліга обстоює формально власний статут і заквестіонувала (властиво неправильно, але формально правильно) змагунів УСТ Тризуб — Горський, брати Скоцені, старший Білоус, Трескан, які бувши давніше чинними в СТ Україна, відійшли до УСТ Тризуб і виграли першенство Метро Ліги. Щоб перейти з СТ Україна — до УСТ Тризуб, до Метро Ліги звільнення непотрібне, бо це низші ліги. Але коли УСТ Тризуб авансував до Н. Ліги — на дорозі формальностей УСТ Тризуб не викazався звільненнями змагунів — а СТ Україна відмовилась видати звільнення для: Горського, Скоцень І., Білоус І., і Трескан. Н. Ліга видала Скоцень П., — спеціяльний дозвіл гри в УСТ Тризуб в рямах 1. Дивізії Н. Ліги. В між-часі УСТ Тризуб звільнив змагунів: Оплох йде до Олимпії, Ключник до СТ Україна, теж відпускає кілька слабших змагунів. Справа стоїть на мертвій точці, коли УСТ Тризуб і СТ Україна продовжують гри за першенство. Н. Ліга стоїть формально при статті правильника — статута. В цій справі є засадничі блуди обох наших клюбів, коли Н. Ліга чужинецька спортова магістраля бльокує цілком формально оба українські Товариства Торонта, та їх спортові спроможності. Богдан Прудиус.

УКРАЇНЦІ ВИДВИГАЮТЬ СПРАВУ РОЗПОДІЛУ ФОНДІВ З П.Е.П.

(Докінчення зі стор. 1)

гового Комітету, та для Американського Допомогового Комітету для Бездомних Вірменів?

4. Скільки людям допомагають, згл. подають, що допомагають, поодинокі з тих агенцій, зокрема Толстоївська Фундація?

5. Чи Толстоївська Фундація твердить, що вона допомагає не тільки етнічним росіянам, але й не-росіянам? — Якщо відповідь була б потверджуюча, то в якому відношенні є не-російські групи: білорусини, вірмени, українці, грузини та інші до пропозицій її допомоги з фондів ПЕП?

6. Чи Толстоївська Фундація поширює будь-яку літературу англійською або іншими мовами? Наскільки нам відомо, підкомітет повинен мати під рукою всі доітеперішні видання такої літератури, — включно з брошурами, довідками, бюлетенями, афішами й летючками.

7. Скільки з тих фондів для Толстоївської Фундації признано для „Приятелів борців за російську волю"? А якщо ні, то чи є в тій справі будь-яке подання перед ПЕП, на скільки грошей та на які заподані цілі? Для підкомітету було б інтересно встановити будь-яке відношення, історичне або інше, між тією групою та світовим рухом троцькістів.

Проф. Добрянський написав цього листа та видвигнув запити, покликуючись на численні інтервенції з боку відділень УКК та інших американсько-українських організацій з Ню Джерзі та у зв'язку з екзекутивними нарадами в справі ПЕП.

Сенатор Гендриксон в листі-відповіді з 1-го квітня дякує проф. Добрянському за листа, повідомляє, що він видвигнув цю справу там, де належить, але рівночасно висловлює побажання, що бажаних проф. Добрянським інформацій він не зможе подати в короткому часі. В дальшому сен. Гендриксон твердить:

„Свої пропозиції Ви видвигнули й базуєте їх на припущеннях, що підкомітет для втікачів відбуває екзекутивні наради відносно адміністрації ПЕП. Але тому, що неформальні конференції між підкомітетом і представниками уряду та міжурядовими агенціями, які тепер займаються проблемою втікачів, не мають характеру свідчень для перевірки адміністрації ПЕП, — інформацій, яких Ви бажаєте, досі ще не розвинено. Проте, хоч це не є самі по собі перевірочні свідчення, я все ж також намагаюся дістати відповідь на видвигнені Вами запити. Нав'язано відповідний контакт з Державним Департаментом відносно інформацій щодо розподілу фондів з ПЕП для поодиноких добровільних допомогових агенцій. Але хоч і було б можливо дістати загальні інформації відносно ПЕП, то подібні інформації щодо розподілу фондів з ПЕП для поодиноких добровільних агенцій, що виконують функції в рямках тієї програми, — тепер ще не є для публічного відома, бо їх вважається за довірочні. Все ж таки я, як вже згадано, намагаюсь дістати бодай частину інформацій для Вашої інформації бодай частинну відповідь..."

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

БОСТОН, МАСС. — 307 відділ ім. Митрополита А. Шептицького повідомляє урядників та своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 7-го червня, зараз по відправі в парафіяльній залі при 146 Forest Hill St. Просяться всіх членів до ласкавої участи, бо є важні справи до вирішення. Рівнож просяться всіх членів, що розібрали ролі в представленню на дохід відділу, обов'язково явитися на зборах, щоб могти розпочати працю над представленням. — Ю. Налисник, предс.; І. Чопик, секр.

БРУКЛИН, Н. Й. — Піврічні збори Тов. ім. Богдана Хмельницького від. 158, відбудуться в п'ятницю, 5. червня о год. 8. ввечір, в Укр. Нац. Домі, 216 Гренд вул. Просяться членів конечно прибути, бо маємо багато важних справ до полагодження. — Уряд.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ, БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ, А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА!

ТАРЗАН, ч. 3081. Присуд.

„Палац", думав Тарзан, „найбільше подібний до невигладжених в'язничних будинків менших західно-африканських портів.

Пройшовши через коридор, захватники мавполюдини завели її у велику кам'яну кімнату, до худої поморщеної малої постаті, що сиділа на великому необробленому дерев'яному кріслі.

Після вислухання Круга, король знівечів. „Круг дурень!", він верещав. „І згине як і інші! Візьміть їх геть!"